

Lapsen seksuaalinen turvallisuus esimerkkien kautta

Miten toimia tilanteissa, joissa lapsi ilmentää seksuaalisuutta? On tärkeää tuntea lapsen seksuaalinen kehitys ja se, mikä on tavallista, ikätasoisista ja mikä taas huolestuttavaa käytöstä. Tällöin voit antaa toisaalta kasvurauhan ja tilaa lapsen ikätasoiselle uteliaisuudelle. Toisaalta tunnistat, jos lapsella on mahdollisesti hätä ja hän saa apua sinun ansiostasi.

[Lasten ikätasoinen seksuaalisuus](#)

[Lapsen kehoitsetunnon tukeminen](#)

Esimerkkitilanteita:

Lapsi unnuttaa (lapsen itsetyydytys) avoimesti ryhmässä. Hän käyttää paljon energiaansa ja aikaansa siihen.

Koeta rauhoittaa lasta, antaa hänelle läheisyyttä ja turvaa. Onko lapsi peloissaan tai huolissaan jostain, koettaako hän säädellä stressiä unuttamalla? Voisiko jonkun lelun pitäminen kädessä auttaa levotonta lasta esim. nukahtamaan ryhmätilanteessa.

Havainnoi tilanteita ja kirjaa ylös. Kysele muilta työryhmäsi jäseniltä havaintoja ja ajatuksia lapsen käytöksestä.

Juttele lapsen kanssa ystävällisesti ja kerro unnutuksen olevan mukava asia. Se on kuitenkin yksityistä ja sitä on tapana tehdä omissa rauhassa esimerkiksi peiton alla omissa sängyissä. Nenää, pimppiä, pippeliä tai peppua ei ole tapana tutkia muiden nähden.

Ota unnutus puheeksi myös huoltajien kanssa. Kerro, että unnutus on hyvin tavallista pienillä lapsilla. Se on rauhoittumista, ajan kulua ja turvan hakemista kosketuksesta. Ole sensitiivinen ja lapsen puolella, jos vanhemmat pitävät unnutusta kiellettynä, rangaistavana tekona.

Opettele lapsen/ryhmän kanssa rauhoittumista ja rentoutumista myös muilla keinoin, kuten satuhieronta, stressilelut, mindfulness...

Kovin paljon lapsen aikaa vievä unnutus voi myös olla oire. Mikäli unnutus on pakonomaista ja lapsi ei sitä itse pysty lopettamaan tai siihen liittyä ahdistusta, pitää selvittää syytä lapsen pahaan oloon. Onko lapsen elämässä ollut paljon muutoksia, stressiä tai uusia asioita? Pelkääkö lapsi ryhmässä? Jos lapsi unnuttaa kovasti, mutta ei ole puhunut mitään huolta herättävää, eikä muutakaan epäilyä kaltoinkohtelusta ole, kannattaa ohjata perhettä ottamaan yhteyttä psykologiin esim. perheneuvolaan tai neuvolapsykologille.

Joskus lapsen pakonomaisesta unnutuksesta ja muista oireista voi herätä epäily kaltoinkohtelusta. Älä hätäännä, älä jää yksin miettimään huoltasi. Tällöin kannattaa matalalla kynnyksellä konsultoida asiantuntijoita. Voit konsultoida esimerkiksi oman keskussairaalan Lasten -ja nuorten oikeuspsykologian ja psykiatrian yksiköitä (katso puhelinnumero täältä: <https://barnahus.fi/>). Myös oman alueen lapsirikostutkintaan erikoistunut poliisi neuvoo mielellään, jos vähänkin pohdit kaltoinkohtelun mahdollisuutta. Etsi molemmat numerot valmiiksi etukäteen. Jos unnutukseen liittyy piirteitä, jotka yhdistät lapsen mahdolliseen kaltoinkohteluun, ota aina ensin yhteys asiantuntijaan, jopa ennen keskustelua huoltajien kanssa.

Lapsi yrittää riisua toisen lapsen alusvaatteita, vaikka toinen lapsi estelee.

Pysäytä tilanne ystävällisesti, mutta jäämäkästi. Muistuta lapsia turvataidoista: ”Kosketuksen pitää olla vapaaehtoista ja tuntua mukavalta. Mitään ei saa tehdä toiselle väkisin. Oma keho on ikioma. Omaa kehoa ja sen yksityisyyttä saa ja pitää suojata. Erityisen omia ovat tärkeät paikat uimapuvun tai alusvaatteiden alla. Kun et halua jotain tapahtuvan, sano ei, lähde pois ja kerro aikuiselle, johon luotat.”

Kerro myös säännöstä, joka kannattaa sopia ryhmässä tapahtuvissa leikeistä:

- Jokaisella on oikeus yksityisyyteen ja kehorauhaan.
- Kaikilla tulee olla mukavaa leikeissä.
- Kenenkään yksityisiä paikkoja ei tutkita ryhmässä. Yksityiset paikat ovat erityisen herkeitä ja arvokkaita. (Ryhmässä on paljon eri ikäisiä ja kehitystasoisia lapsia, joten kaikkien turvallisuus ja vapaaehtoisuus yksityisten kehonosien tutkimusleikeissä on vaikea taata.)

Jos lapsi jatkaa kiellosta ja ohjauksesta huolimatta toisten lasten väkisin riisumista, toimi kuten huolen herätessä pakonomaisessa unnutuksessa.

Pieni tyttö venyttää pimppiään pissalla käynnin jälkeen. Hän esittelee sukuelintään kaverille ja aikuiselle.

Sano sukuelintään esittelevälle lapselle, että ”niin sinulla on siellä pimppi/pippeli/ym. Se on hieno ja arvokas asia, mutta näitä paikkoja ei ole tapana esitellä muille. Laitetaan vaippa/housut jalkaan suojaamaan sitä.”

Lapset oppivat käytössääntöjä ja yksityisyyttä pikkuhiljaa. Opeta niitä lapselle lempeästi ja sitkeästi. Lapsi ajattelee kehonsa olevan upea joka paikasta ja haluaa sitä esitellä kaikille muillekin. Opasta lapselle yksityisyyttä, niin ettet välitä häpeää. Tue kehoitsetuntoa eleilläsi, sanoissasi ja kosketuksessasi.

Eskarilainen huutelee "Ime munaa!" aikuiselle tai "Mä raiskaan sut" toiselle lapselle.

Juttele lasten kanssa siitä, mitä he oikein näillä sanoilla tarkoittavat. Ole avoimen utelias, älä ankaran tuomitseva, koska lapsi ei ehkä ollenkaan ymmärrä niitä. Kysy ymmärtävätkö lapset, mitä nuo lauseet tarkoittavat ja missä he ovat kuulleet sellaisia. Voi olla, että lapsi on kuullut ne esimerkiksi vanhemmalta lapselta tai tv-ohjelmasta. Lapsi voi ajatella, että ne tarkoittavat jotain ihan muuta, kuin mitä ne meille aikuisille tarkoittavat, vaikkapa pääsiäismunan maistelua ja kiusan tekoa.

Selitä lapsen tasolla mitä lauseet tarkoittavat. "Joskus pippeliä kutsutaan munaksi tai muilla nimillä. Ime munaa tarkoittaa pippelin pusuttelua. Sellaista tekoa ei saa ketään käskeä tehdä, vaan se on hyvin epäkohtelias loukkaus. Eihän me halua loukata ihmisiä ja olla epäkohteliaita?"

"Raiskaukseksi sanotaan sitä, jos joku väkisin ja ilman lupaa työntää jotain kehonaukkoihin. Se on väkivaltaa. Sellaisella ei saa uhata ketään koskaan."

Kerro mitkä sanat ovat asiallisia ja kuuluvat hyviin tapoihin ja mitkä eivät, mikä on ystävällistä ja mikä ei. Yleensä aina voit löytää asiallisen, selittävän sanan, jota lapsikin saa käyttää.

Juttele lapsen huoltajien kanssa tapahtuneesta ja kerro miten käsittelitte asiaa yhdessä lapsen kanssa. Näin huoltajat saavat myös mallin keskustella tapahtuneesta halutessaan. Ole sensitiivinen ja lapsen puolella, jos vanhemmat pitävät huutelua vakavana rangaistavana tekona. Lapset kuulevat monenmoista ja heidän tekonsa on aina kysymys, ei sen kummempaa.

Ekaluokkalainen esittelee eskarikaverille omasta kännykästään löytämänsä pornovideoita.

Juttele molempien lasten kanssa, että tällaiset videot ovat tarkoitettut aikuisille. "Kaikki aikuisetkaan eivät halua katsoa pornoa. Porno on näyteltä seksiä. Se voi näyttää villiltä. Siinä pyritään saamaan katsojalle monenlaisia tunteita. Sitä ei tarvitse jäädä katsomaan. Mitään yksityisiin kehonosiin liittyviä kuvia ei ole koskaan pakko katsoa. Sano ei, lähde pois ja kerro aikuiselle, johon luotat. Sinulle ei olla vihaisia, jos kerrot katsoneesi tai nähneesi tällaista. Tällaisten videoiden tai kuvien näyttäminen toisille lapsille on väärin, sillä ne voivat ahdistaa lapsia."

Kaikille lapsille ryhmässä, voit kertoa ennakoivasti, että netistä voi löytyä outoja, pelottavia tai hassuja videoita, joissa aikuisten pippelit, pimpit tai tissit heiluvat ja näyttää tosi villiltä. Kun aikuinen kertoo asiallisesti tästä mahdollisuudesta etukäteen, saattaa lapsi paremmin kertoa siitä aikuiselle, mikäli on törmännyt tällaiseen materiaaliin.

Lasten kanssa, jotka ovat jo nähneet pornovideoita, on käsiteltävä myös katselussa heränneitä tunteita. Lapsi voi pelätä, että videossa esiintyvillä on hätä tai että hänkin joutuu isona tekemään tällaista. Seksi tai rakastelu on yksityistä aikuisten välistä hellyyttä. Yleensä kukaan ei halua, että sitä kuvataan.

Ohjeista huoltajia rajoittamaan aikuisten verkkosivustoille pääsy esimerkiksi älypuhelimella. Suojelkaa lasta yhdessä aikuisseksuaalisilta sisällöiltä.

Pienet lapset leikkivät barbinukeilla seksiä. Barbit ovat päällekkäin ja pussailevat ilman vaatteita.

Mene mukaan leikkiin ja kysele lapsilta: ”Mitä leikissä tapahtuu? Mistä tällainen leikki tuli mieleen?” Millaisia tunteita se herättää lapsissa?

Lapset ovat voineet nähdä vahingossa omien huoltajiensa rakastelua tai aikuisten ohjelmia tv:ssä. Tai he ovat vain kuulleet, että seksissä ollaan alasti ja pussaillaan.

Jos lapsi kuvailee tarkasti aikuisseksiä tai pornoa tai leikki on väkivaltaista tai ahdistunutta, kirjaa ylös näkemäsi ja kuulemasi ja ota yhteyttä alueesi Lasten ja nuorten psykologian ja psykiatrian yksikön ammattilaiskonsultaatiopuhelimeen. Lapsi- ja perhepalvelujen ammattilaisille tarkoitetut numerot löytyvät täältä: <https://barnahus.fi/>. Sieltä saat ohjeita ja neuvoja, pitääkö huolestua ja mitä voit tehdä.

Ohjaa huoltajia huolehtimaan tv-ohjelmien, nettisivujen ja pelien ikärajoista. Lasten altistaminen isompien lasten materiaalille haittaa tervettä kehitystä.

Lapsi kertoo, että aikuinen on ottanut kuvia hänen pyllystään.

Voit kysyä lapselta avoimen kysymyksen: ”mitä oli tapahtunut”. Älä johdattele lasta tai tee oletuksia hänen puolestaan. Älä ehdottele henkilöitä tai paikkoja missä se olisi tapahtunut. Kysy mieluummin liian vähän kuin liian paljon, ettei lapsi säikähdä ja vaikenne. Kirjaa kysymys ja vastaus ylös.

Voi olla, että huoltaja oli esimerkiksi ottanut kuvan lapsen pepussa olevasta luomesta lääkäriä varten. Voi myös olla, että lapsi on joutunut seksuaalirikoksen uhriksi.

Jos lapsi ei osaa kertoa järkevää syytä pepun kuvaukselle, konsultoi herkästi paikkakuntasi lapsirikostutkintaan erikoistunutta poliisia.

Pieni lapsi sanoo kirosan tai jotain aikuisseksuaalisuuteen liittyvää (esim. ”Vedä käteen tai ime munaa”)

Voit pysäyttää lapsen, ja kysyä, tietääkö lapsi mitä nuo sanat tarkoittavat. Ja ystävällisesti, suuttumatta osoittaa, ettei tuollainen puhe ole sopivaa. Mitä enemmän aikuinen hermostuu, loukkaantuu tai suuttuu, sitä selvemmin se on viesti lapselle: nyt sanoit jotain mahtavaa, jolla aikuiset menevät pois toltaan. Lapselle voi tulla mieleen käyttää tätä toistekin, esim. suuttuessaan. Tai lapsi voi säikähtää, mennä lukkoon ja tulla puhumattomaksi asiasta.

Lapset ymmärtävät asiat hyvin konkreettisesti. Lapsi voi ymmärtää asian omalla tavallaan. Esimerkiksi tässä, että puhutaan kananmunasta tai suklaamunasta. Silloin tulee ihan eri mielikuva. Lapset voivat myös keksiä uudelle kuulemalleen sanalle oman merkityksen. Esim. raiskaaminen= raiskalla pepulle lyöminen. Siksi voi pyytää lasta selittämään, mitä hän tarkoittaa.

Miten sinä ymmärrät tämän? Mitä ajattelit, että se tarkoittaa, nyt en ymmärrä? Mistä keksit sanoa minulle noin?

On tärkeä avata eri käsitteitä ja sitä, että jotkut voivat ymmärtää tämän eri tavalla ja eri tilanteissa. Asia koskee myös hyviä tapoja ja sopivuussääntöjä. Näissä hetkissä tarjoutuu hyvä tilanne puuttua ja keskustella yleisesti koko ryhmälle siitä, mitä on tapana tehdä ja millaisia ovat hyvät tavat.

Lapselle ei kannata selvittää tarkasti, mitä aikuisseksuaalisuuteen liittyvät teot tarkoittavat. Mutta jos aikuinen vaikenee, eikä selitä asiaa lapselle ymmärrettävästi ja yksinkertaisesti, lapsi mahdollisesti hakee tiedon kaverilta tai netistä.

Voit esimerkiksi sanoa, että ”Ime munaa” tarkoittaa ”ime miehen pippeliä” ja että tässä yhteydessä muna tarkoittaa pippeliä. Ja että sillä tarkoitetaan oikeasti loukkausta ja kiroilua.

Kannattaa lähteä siitä, etteivät lapset halua tieteen tahtoen loukata ketään. Lapsi saattaa toistaa kuulemiaan tokaisuja kokeillakseen, voiko näin sanoa ja miten muut siihen reagoi. Lapsi on voinut kuulla sanan tai sanonnan aikuisilta tai esim. isommilta lapsilta ja matkii heitä. Äänensävykin voi olla matkittu sieltä mistä tokaisu on kuultu. Kannattaa välttää ”miksi”-kysymyksiä, jotka ovat lapselle usein hyvin vaikeita vastata ja siksi tuntuvat syytökseltä.

”Ei tunnu kivalta, kun sanot noin, mistä olet kuullut tällaisen sanonnan?”

Kaksivuotias on löytänyt pippelinsä, ja leikkii sillä hartaasti ja ihailen: katso miten iso!

Tärkeää on, että puhuu lapselle luontevasti, ilman häpeilyä. Lapselle ei kannata välittää ilmeillään ja huudahduksillaan mitään kauhistelevaa asennetta, että aikuinen ahdistuu tai harmistuu. Hänelle voi muuten tulla tunne, ettei pippelistä saa puhua, tai että hän on tehnyt jotain pahaa. Silloin hän saattaa alkaa testata asiaa laajemminkin: harmistuvatko ja ahdistuvatko muutkin, jos näyttelen pippeliäni? Mieleen saattaa myös jäädä hämmennys: miksi pippelini on paha tai ruma, kun se tuntuu niin hienolta ja toimivalta?

Tämän ikäinen lapsi tutkii ja koskettaa kaikkea. Hän opettelee myös potalle. Silloin oma pippeli (tai tytöllä pimppi) on kätevästi käsillä, tuntuu hyvältä ja on lapsen mielestä maailman upein asia, siinä missä muutkin kehonosat. Lapsi haluaa kertoa löydöistään. Asiasta voi jutella yhdessä. On hienoa, että lapsi ymmärtää, että pippelin kautta tulee pisu ja että pippeli on tärkeä osa häntä. Pippeliin koskeminen voi tuntua hyvältä. Kun aikuinen sitä selittää, asia muuttuu arkiseksi.

Ei kannata tehdä mitään suurta numeroa eikä yliseksualisoida lapsen normaalia uteliaisuutta omaa kehoaan kohtaan. Lapselle voi ja pitää jo tuossa iässä selkeästi kertoa, että pippeliä kosketellaan pääasiassa rauhassa, vaikka omassa huoneessa, omassa sängyssä. Tällaisia sanoja voi käyttää: pippeli on sinun oma arvokas kehonosasi, ja sitä saa ihaila. Mutta sitä ihailaan omassa rauhassa kotona, ei esimerkiksi kaupassa.

Äiti tai isä (ja mummi, ukki, tms.) joka pesee sinua, koskee pippeliinkin, että se tulee puhtaaksi. Vieraiden ihmisten ei pidä koskea sinun pippeliisi. Sinäkään et saa koskea toisten sukuelimiin.

Lapselle voi kertoa, että välillä pippeli on isompi ja välillä pienempi, sellainen pippeli on. Pippeli on myös herkkä, eli sitä voi sattua, jos sitä liian paljon venyttelee, siksi pippelin pitää antaa olla myös rauhassa.

”Hieno pippeli, pistetään housuihin, ei näytetä muille!” Suhtaudu lasten sukuelinten tai pepun esittelyyn tai koskemiseen ihan niin kuin nenän kaivamiseen, eli että ei ole tapana esitellä/kaivella muiden nähden. Ymmärrys julkisella paikalla käyttäytymiseen tulee hitaasti ja usein vasta 4–6-vuotiaana.

Lapsi sanoo lepoaikana, että silitä mua pimpistä /pippelistä

”Se on sinun oma yksityinen paikkasi, sieltä saat silitellä itse.”

Tämä on hyvä tilanne kerrata turvataitoja ja yksityisyyttä. ”Jokaisen oma pimppi ja pippeli ovat paikkoja, jotka opetellaan hoitamaan itse. Ne ovat erityisen arvokkaita, omia ja yksityisiä paikkoja, joita toiset eivät koskettele.”

Lapsi kertoo leikkineensä naapurin aikuisen kanssa pippelinkutitusleikkiä tai pimpin pussaushippaa ym.

Tässä aikuisen tulisi kuunnella tarkasti. Voit kysyä lapselta, että mitä tarkoitat ja pyytää lasta kertomaan asiasta: ”kerro minulle siitä? mitä silloin tapahtui?” Lapsen lausahdus ja koko keskustelu kannattaa kirjoittaa itselle muistiin, sekä omat että lapsen sanat. Hyvä ajatus olisi myös pyytää joku toinen aikuinen mukaan kuuntelemaan. Oma reaktio tulisi pitää neutraalina. Jos kauhistuu tai säikähtää, myös lapsi reagoi siihen ja voi alkaa muuttaa kertomustaan.

Tällaisessa tilanteessa ei välttämättä tarvitse kysyä lapselta mitään tämän enempää, vaan olla suoraan yhteydessä lastensuojeluun ja poliisiin ja kertoa mitä lapsi sanoi. Heidän tehtävänsä on tutkia lisää, hyvin sensitiivisesti, että onko tässä syytä huoleen, sekä neuvoa sinulle miten nyt pitää toimia. Esimerkin tilanteessa herää vakava huoli, joten ilmoitusvelvollisuus on voimassa, sen kynnys on ylitetty. Lapsen puhe ei ole epämääräinen, vaan varsin yksityiskohtainen, kun on henkilö ja leikin nimikin. Oikea reaktio on siis yhteys, keskustelu ja konsultointi lastensuojeluun ja poliisiin. He selvittävät, onko kyseessä väärinkäsitys tai syytä epäillä vakavampaa. Älä tee itse tästä asiasta päätelmiä.

Milloin lapsen seksuaalinen käytös on huolestuttavaa?

Jos lapsi selvästi tietää tai toimii jotenkin niin, että toiminta ei kuulu kehitystasolle, asia vaatii selvittelyä. Sinun tulee perehtyä lapsen kehitykseen, jotta voit tukea ja suojata sitä.

Sen sijaan voi olla vaikeampaa vetää rajaa siihen, milloin lapsen käytös, esimerkiksi unnutus, on pakonomaista ja milloin ei. Voi olla, että lapsi on juuri keksinyt, että jokin toiminta tuntuu kivalta, hän saattaa jatkaa sitä, vaikka huomio kiinnitettäisiinkin muualle. Ohjaamisesta huolimatta tuskaisesti toimintaansa jatkavan lapsen käytös on sen sijaan huolestuttavaa.

Milloin pitää hakea lapselle apua ja milloin voi jäädä seurailemaan toimintaa?

Lapset, joiden käytös on täysin normaalia ja lapset, joilla on selvästi huolestuttavaa käytöstä ovat helpoimmat tunnistaa. Käytös näiden ääripäiden välillä on vaikeammin arvioitavissa. Onko lapsen käytös vielä ns. normaalia, joskin harvinaisempaa muihin ikätovereihin nähden, vai onko se jo sen kaltaista, että siihen täytyy puuttua ja lapsi tarvitsee apua. Konsultoi näissä tilanteissa matalalla kynnyksellä asiantuntijoita, kuten Lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja -psykiatrian yksikköjä, sekä ohjaa perhettä hakemaan lapselle apua esim. perheneuvolasta.

Yksittäisen lapsen kohdalla arvioi miten paljon käytös vie lapsen energiaa ja aikaa, eli häiritseekö se minkä verran lapsen arkea, leikkiä tai oppimista. Kohdistuuko hänen huomionsa monipuolisia leikkejä enemmän seksuaalissävytteiseen käyttäytymiseen? Onko lapsen käytös ilotonta, pakonomaista ja kenties ahdistavaa lapselle itselleenkin.

Jos lapsi siis on löytänyt kivan jutun ja nauttii siitä, se vaikuttaa olevan hänelle myönteistä, kiinnostavaa ja sellaista, jonka hän myös pystyy jättämään väliin. Jos taas lapsen käytös on runsaasti aikaa vaativampaa ja pakonomaisempaa, on hyvä ottaa asiaa puheeksi oman esimiehen ja muiden tiimin työntekijöiden kanssa. Asiantuntijan konsultointi kannattaa myös tehdä matalalla kynnyksellä.

Lisäksi vanhemmilta voi saada tietoa siitä, onko lapsen elämässä jotain erityistä meneillään, joka voisi aiheuttaa lapselle stressiä. Kuitenkin, jos epäillään lapsen elämässä mahdollista hoivan puutetta tai väkivaltaa, konsultoi ensin asiantuntijaa.

Lisää tietoa: [Uteliaana seksuaalisuudesta -tietovihko](#)

Tehdäkö ilmoitus?

Kannattaa mieluummin liian herkästi ilmoittaa, kuin jättää ilmoittamatta. Ilmoittajan ei tarvitse olla millään tavalla varma asiasta. Lapselta tai muiltakaan ei pidä ”varmistaa”, että jotain rikollista on tapahtunut. Lastensuojeluilmoitus on vasta selvityspyyntö, samoin poliisille ilmoittaminen. Molemmat on velvoite tehdä lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen tai väkivallan epäilyssä. Epäröidessäsi, kysy asiantuntijoilta.

Tilanteessa heräävät aikuisen omat tunteet vahvana ja oma epärointi, erityisesti, jos perhe on kovin läheinen. ”Entä jos kuulin väärin? Voisiko olla, että lapsi keksi jutun? Ehkä lapsi on vain kuullut tämän joltain isommalta lapselta ja matkii? Jos jotain olisi todellisuudessa tapahtunut, eikö lapsen pitäisi oireilla jotenkin,

hänhän on ihan iloinen ja entisensä? Ehkä kannattaa kysyä vanhemmilta ensin, he varmaan osaavat selittää asian parhain päin, ja ilmoitusta ei tarvitakaan.”

Ammattilaisessa herää monta pelkoa: ahdistus siitä, että lapselle todella on tapahtunut jotain pahaa; ahdistus siitä, mitä oma toiminta eli ilmoittaminen lain velvoitteen mukaan, tulee aiheuttamaan yhteisössä, perheissä; ahdistus siitä, millaisen vihan ym. kohteeksi itse voi joutua lapsen läheisten taholta. Nämä ammattilaisen tunteet ovat todellisia ja voivat olla hyvin pelottavia. Näihin olisi tärkeää saada työtiimin ja esimiehen tuki ja mahdollisuus puhua näistä. Ne voivat helposti johtaa myös torjuntaan ja kieltämiseen, eli että ei näe lapsen oireita ja todellista avun tarvetta, vaan ohittaa ne ja uskottelee itselleen, ettei kuullut tai huomannut mitään.

Ammattilaisen ahdistuksesta voi seurata myös se, että itse mielessään selittää lapsen oireet tai mustelmat parhain päin. Voi ajatella ja todeta ääneenkin lapselle, että tämä lapsihan on sellainen, joka aina kolhii itseään. Tällöin lapsi saa aikuiselta epäsuoran viestin, miten mustelma tulee selittää, etteivät turvalliset aikuiset ahdistu. Lapsi haluaa olla mukava ja oikeanlainen. Lapsi on tarkkanäköinen.

Alle 4 v lapsesta onkin vaikeampi tunnistaa pahoinpitely ym. väkivalta. Lapset eivät puhu vielä ehkä selkeästi, he kaatuilevat ja satuttavat itseään muutenkin. Ja on olemassa lapsia, ”kenelle sattuu ja tapahtuu”. Entä jos tällaiselle lapselle oikeasti tapahtuu jotain pahaa ja se kuitataan näillä puusta putoamisilla ym.?

Voi olla niin, että kynnyksellä ilmoittaa pienellä paikkakunnalla on korkeampi kuin asutuskeskuksissa. Kun kaikki ovat tuttuja keskenään ja ehkä jopa hyviä ystäviä, niin lapsen puolelle, ”aikuisia vastaan” lähteminen voi olla vaikeampaa. Silti aina pitää ajatella lasta.

Vaikeinta on, jos lapsen mainitsema, mahdollinen ”tekijä” on tuttu, henkilö, jota itse pitää mukavana ja kunnollisena. Varsin sitkeässä on se ajatus, että lapsen hyväksikäyttäjä olisi epämiellyttävä, syrjäytynyt tai tunnistettavissa jostakin. Usein henkilö ei näytä ulkoapäin tai käytökseltään mitenkään erityiseltä. Ovat tavallisia, ehkä lasten kanssa tekemisissä työnsä kautta, siistejä ja koulutettuja.

Omaa ilmoitusvelvollisuuttaan ei voi väistää. Perheelle sen voi perustella sillä, että on lain puitteissa velvollinen ilmoittamaan näistä huolistaan varsin matalalla kynnyksellä. Ilmoituksen myötä asiaa lähdetään selvittämään tarkemmin, eikä silloin ollenkaan vielä tiedetä, mistä on kysymys. Tarkoitus on vain toimia kaikkien lasten parhaaksi.

Kenelle epäily ilmoitetaan?

Sellaista sääntöä ei ole, että olisi aina oltava yhteydessä ensin vanhempiin, jos lapsella on esimerkiksi mustelma tai muu epäily herää jonkinlaisesta kaltoinkohtelusta. Vanhemmille ilmoittaminen lapseen kohdistuvista huolista on yleisesti lähtökohtana hyvän yhteistyön takaamiseksi, mutta lapsiin kohdistuvissa rikosepäilyissä lapsen edun sekä asian luotettavan selvittämisen kannalta on tärkeää sopia ilmoittajasta sekä ilmoittamisajankohdasta asian kannalta oleellisten viranomaisten kautta.

Ilmoittaminen vanhemmille voi aina johtaa siihen, että vanhemmat rankaisevat lasta, joka esim. ”on mennyt puhumaan noin tuhmaa naapurista” ja kieltävät lasta. Hyvin tavallista on myös, että vanhemmat huolestuvat kovasti ja alkavat tentata lasta. Se voi ratkaisevasti estää lapsen avun saamisen sekä asiantuntijoiden tekemän lapsen haastattelun, sillä lapsi alkaa vastailta aikuisia rauhoittavalla tavalla. Tätä pitää vakavasti ajatella aina ennen kuin ilmoittaa vanhemmille mitään. Poliisi on oikea taho päättämään sen, että saako vanhemmille puhua vielä mitään. Poliisia voi aina konsultoida lapsesta ilman nimiä.

Pitää siis ensin konsultoida poliisia, jolla on ammattitaito arvioida toimenpiteet, ja joka antaa toimintaohjeet, mm. saako vanhemmille kertoa vai ei ja milloin. Lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja

seksuaalirikosepäilyissä ilmoitus- ja konsultaatiotahot ovat ensisijaisesti poliisi sekä lastensuojelu. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että viranomaisten – siis varhaiskasvattajan, poliisin ja lastensuojelun - välinen tiedonkulku toimisi näissä tapauksissa välittömästi epäilyn herättyä ja että poliisin konsultointi tapahtuisi matalalla kynnyksellä.

Mikäli poliisi sitten ohjeistaisi ilmoittajaa olemaan informoimatta lapsen vanhempia asiasta, voisi tätä myöhemmin perustella vanhemmille kertomalla lain velvoittamasta ilmoitusvelvollisuudestaan sekä siitä, että oli saanut ohjeen poliisilta olla kertomatta asiasta.

Toki muissa lastensuojeluilmoitusasioissa on aina hyvä toimintamalli kertoa vanhemmille ensin huolesta ja ilmoitusvelvollisuudesta, mutta kaikissa väkivalta- ja kaltoinkohteluasioissa aina konsultoidaan ihan ensimmäiseksi poliisia, joka antaa toimintaohjeet jatkoon. Sama koskee myös lastensuojelun työntekijöitä - hekään eivät ole yhteydessä perheeseen ennen poliisin myöntämää lupaa.

Mikäli kyse ei ole lapsen kohdistuvan väkivallan epäilystä, lastensuojeluilmoitus kannattaa tehdä vanhempia tiedottaen. Silloin voi sanoa etukäteen, että minä olen saanut tällaista tietoa ja velvollisuuteni on tehdä lastensuojeluilmoitus. Vanhemmat voivat olla vihaisia, vaikka lopun elämäänsä tälle ilmoittajalle, mutta lapsen etu on tärkein. Oma työnkuva /virka on lasta varten. Ilmoitusvelvollisuus kuuluu näihin ammatteihin. Yhteistyö sosiaalitoimen lastensuojelun, poliisin ja perheen kanssa voi toimia käytännössä hienostikin, perhe/lapsi saa tarvitsemaansa apua ajoissa tai kyse on väärinkäsityksestä.

Lisätietoa: [Kun huoli herää](#)

